

สูงวัย

กินอะไรอะไรดี

ส่งเสริมสุขภาพของ

อวัยวะที่สำคัญ

กรมอนามัย
สำนักโภชนาการ

สูงวัย กินอาหารอะไรดี

ส่งเสริมสุขภาพของ **อวัยวะที่สำคัญ**

กรมอนามัย
สำนักโภชนาการ

สูญเสีย กินอาหารอะไรดี ส่งเสริมสุขภาพของ อวัยวะที่สำคัญ

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย	อธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์คณัย ธีวันดา	รองอธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์อรุณพล แก้วสัมฤทธิ์	รองอธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์บัญชา คำทอง	รองอธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์สรายุทธ บุญสุข	รองอธิบดีกรมอนามัย
ดร.แพทย์หญิงสายพิณ โชติวิเชียร	ผู้อำนวยการสำนักโภชนาการ

บรรณาธิการและผู้จัดทำ

นางวสุนธรี เสรีสุชาติ	นักโภชนาการชำนาญการพิเศษ	สำนักโภชนาการ
นางสาวทิพรดี คงสุวรรณ	นักโภชนาการปฏิบัติการ	สำนักโภชนาการ
นางแคทเธีย โฆษร	นักโภชนาการปฏิบัติการ	สำนักโภชนาการ
นางสาวอัญชลี ศิริกาญจนโรจน์	นักโภชนาการปฏิบัติการ	สำนักโภชนาการ
นางสาวสุพรรณิ ข้างเพชร	นักโภชนาการปฏิบัติการ	สำนักโภชนาการ

ปีที่พิมพ์ : พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2564

จำนวนพิมพ์ : 1,450 เล่ม

พิมพ์ที่

บริษัท ทำด้วยใจ จำกัด
8/305 หมู่บ้านชวนชื่น ถนนมาเจริญ แขวงหนองแขม
เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
โทรศัพท์ 0 2811 0267

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

กลุ่มส่งเสริมโภชนาการผู้สูงอายุ สำนักโภชนาการ
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
88/22 ม.4 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2590 4307

เว็บไซต์ : <http://nutrition2.anamai.moph.go.th>

ISBN : 978-616-11-4710-5

สงวนสิทธิ์ในประเทศไทย ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ โดย สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ไม่อนุญาตให้คัดลอก ทำซ้ำ และดัดแปลง ส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้จะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น

คำนำ

เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ การเสื่อมถอยของร่างกายก็มีมากขึ้น รวมถึงพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม จะส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ และโรคที่เกิดจากความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย รวมถึงทำให้น้ำหนักเกินเกณฑ์ปกติหรือผอมกว่าเกณฑ์ปกติ หรืออาจเกิดภาวะขาดสารอาหารได้ ซึ่งหนังสือ “สูงวัยกินอาหารอะไรดีส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ” เล่มนี้ มีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมโภชนาการ ผู้สูงอายุ อาทิ ความสำคัญของอาหารกับการชะลอความเสื่อม อาหารส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะ เทคนิคการจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ข้อปฏิบัติ เพื่อสุขภาพที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรอบรู้และเป็นแนวทาง ให้ผู้สูงอายุเลือกกินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการได้อย่างเหมาะสม

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย ได้จัดทำหนังสือ “สูงวัยกินอาหารอะไรดี ส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ” เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและสร้างความตระหนักให้ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้ที่สนใจ มีความรอบรู้ด้านอาหาร และโภชนาการ เล็งเห็นความสำคัญของการมีพฤติกรรมกรรมการกินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการในสัดส่วนและปริมาณที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงหรือจำกัดอาหาร บางประเภทที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรง มีภาวะโภชนาการและคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีความสุข

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย

สิงหาคม 2564

กิตติกรรมประกาศ

หนังสือ สูงวัยกินอาหารอะไรดีส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ รศ.ดร.ประไพศรี ศิริจักรวาล รศ.ดร.วันทนี เกரியงสินยศ ผศ.ดร.ชนิตา ปิโชติการ ผศ.ดร.เอกราช บำรุงพีชน ผศ.ดร.อุไรพร จิตต์แจ้ง คุณพิมพ์นภานัท ศรีดอนไผ่ และคุณสุจิตต์ สาลีพันธ์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา และข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี สำนักโภชนาการขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักโภชนาการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลจากหนังสือ “สูงวัยกินอาหารอะไรดีส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ” เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้ที่สนใจ ได้เรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายเมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ มีความรอบรู้ด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสภาพที่แข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
ความสำคัญของอาหารกับการชะลอความเสื่อม	1
ผู้สูงอายุ....กินอย่างไรดี	3
ความเสื่อมของแต่ละอวัยวะในร่างกาย	7
อาหารส่งเสริมสุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ	
▶ สมอ	10
▶ ตา	12
▶ เหงือกและฟัน	15
▶ กระดูกและข้อ	17
▶ กล้ามเนื้อ	20
▶ หัวใจและหลอดเลือด	23
▶ ปอด	26
▶ กระเพาะอาหารและลำไส้	29
▶ ตับ	32
▶ ไต	36
อาหารเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน	40
อาหารคลายเครียด	43
12 เทคนิคการจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	45
ข้อปฏิบัติเพื่อสุขภาพที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ	47

“ความสำคัญของอาหาร กับการชะลอความเสื่อม”

อาหารและโภชนาการเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการมีสุขภาพที่ดีของคนทุกเพศและทุกวัย การกินอาหารที่มีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการในปริมาณที่พอเหมาะจะให้พลังงาน คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน แร่ธาตุ และสารอื่น ๆ ที่มากับอาหาร เช่น โยอาหาร สารต้านอนุมูลอิสระที่พอเพียงกับความต้องการและการทำงานของร่างกาย ซึ่งจะส่งผลให้มีการเจริญเติบโต มีภาวะโภชนาการและสุขภาพดี

ในแต่ละบุคคลมีความต้องการสารอาหารแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเพศ อายุ ขนาดของร่างกาย กิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต รวมถึงภาวะต่าง ๆ ของบุคคล การได้รับสารอาหารในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการและการทำงานของร่างกายนั้น จะส่งผลต่อสุขภาพ ดังนี้

1 เสริมสร้างอวัยวะต่าง ๆ ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างเต็มที่มีสมบูรณ์ และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

2 ให้พลังงานและความอบอุ่นแก่ร่างกาย

3 ซ่อมแซมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่สึกหรอหรือทรุดโทรมของร่างกาย ให้กลับมาคงสภาพดี

4 ช่วยควบคุมหรือกระตุ้นอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายให้ทำงานได้ตามปกติ

5 ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานโรค

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ร่างกายกำลังเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว อาหารและโภชนาการจึงมีความสำคัญต่อสุขภาพผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง ในการชะลอความเสื่อมและฟื้นฟูสุขภาพให้ดีขึ้น รวมทั้งยังสามารถลดความรุนแรงของการเจ็บป่วยจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น หากผู้สูงอายุได้รับพลังงาน และสารอาหารอย่างเพียงพอ จะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง การเจ็บป่วยลดลง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

“ผู้สูงอายุ....กินอย่างไรดี”

ใน 1 วัน ผู้สูงอายุควรกินอาหารให้มีความหลากหลาย ในสัดส่วน และปริมาณที่เหมาะสมตามธงโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีภาวะโภชนาการที่ดี แข็งแรง และเพิ่มภูมิต้านทานของร่างกาย

ธงโภชนาการผู้สูงอายุ

เพื่อสุขภาพที่ดี กินอาหารให้หลากหลาย ในสัดส่วนที่เหมาะสม ออกกำลังกายเป็นประจำ และพักผ่อนให้เพียงพอ

“ข้อปฏิบัติ การกินอาหาร

เพื่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ”

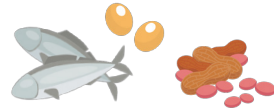
- 1 กินอาหารให้หลากหลายในปริมาณที่แนะนำตาม
ธงโภชนาการ และหมั่นดื่มน้ำหนักตัวและรอบเอว

- 2 กินข้าวเป็นหลัก เน้นข้าวกล้อง ข้าวขัดสีน้อยสลับกับ
อาหารประเภทแป้งเป็นบางมื้อ (เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน เผือก มัน)

- 3 กินปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ถั่วเมล็ดแห้ง
และผลิตภัณฑ์เป็นประจำ

- 4 กินผักให้มาก กินผลไม้ประจำ และหลากหลายสี หลีกเลียง
ผลไม้รสหวานจัด

- 5 ดื่มนมรสจืด และกินอาหารที่เป็นแหล่งแคลเซียมอื่น ๆ

- 6 หลีกเลียงอาหารไขมันสูง หวานจัด เค็มจัด

- 7 กินอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และปรุงสุกใหม่

- 8 ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอ หลีกเลียงเครื่องดื่มรสหวาน
ชา กาแฟ และน้ำอัดลม

- 9 งดหรือลด เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

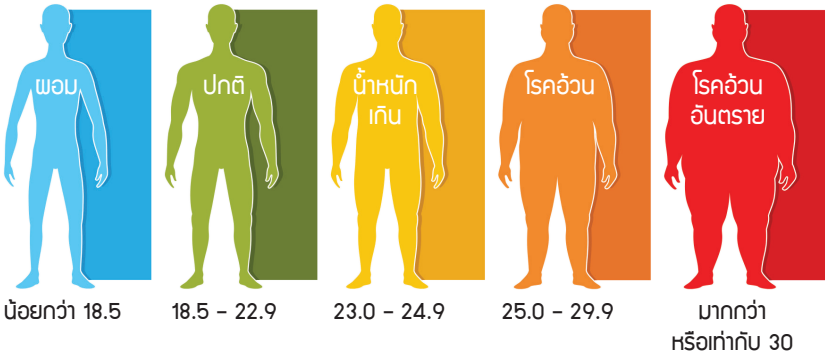
“เพื่อสุขภาพดี ห่างไกลโรค”

ควรดูแลน้ำหนักตัวและรอบเอวให้เหมาะสม

1 น้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์ค่าปกติ (ดัชนีมวลกาย 18.5 – 22.9 กก./ตร.ม.)

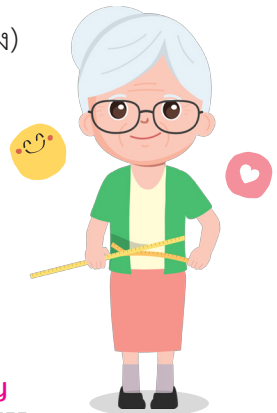
การประเมินดัชนีมวลกาย (BMI)

$$\text{ดัชนีมวลกาย (BMI)} = \frac{\text{น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)}}{\text{ส่วนสูง (เมตร)}^2}$$

2 รอบเอวให้อยู่ในเกณฑ์ค่าปกติ (ไม่เกินส่วนสูงหารสอง)

$$\text{รอบเอว (ซม.)} < \frac{\text{ส่วนสูง (ซม.)}}{2}$$

“ความเสื่อมของแต่ละอวัยวะ”

ความเสื่อมและความชราภาพ เกิดจากอวัยวะและระบบต่าง ๆ ในร่างกายเริ่มเสื่อมสมรรถภาพในการทำงาน ซึ่งสภาวะดังกล่าวเกิดขึ้น ลึกลงไปถึงระดับเซลล์ กระบวนการความเสื่อมจะเร็วขึ้น เมื่อเราเริ่มอายุ 30 ปี และเมื่อเราอายุ 40 ปี ประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ จะลดน้อยลง เหลือเพียง 80% และเหลือ 70% เมื่ออายุ 50 ปี และจะลดต่ำลงเหลือแค่ 35% เมื่ออายุ 70 ปี

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย

- 1 ผม จากผมสีเดิมจะเปลี่ยนเป็นสีขาวแห้งและร่วงง่าย
- 2 ผิวหนัง ผิวแห้ง มีรอยย่นชัดเจน

- 3 ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ฝ่อลีบ

ไม่แข็งแรงไม่สามารถพยุงข้อไว้ได้ทำให้การเคลื่อนไหวช้าลง เมื่ออายุมากขึ้นมวลกล้ามเนื้อจะค่อย ๆ ลดลง โดยเมื่ออายุ 50 ปี มวลกล้ามเนื้อจะเริ่มลดลง 1-2 % ต่อปี และเมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป มวลกล้ามเนื้อจะลดลงถึง 3 % ต่อปี

4 ระบบประสาทสัมผัส

• **สายตา** มีปัญหาการมองเห็นไม่ชัดจากสายตาวาว ต้อกระจก กล้ามเนื้อลูกตาเสื่อม โดยเมื่ออายุ 40 ปีขึ้นไป สายตาจะเริ่มยาวขึ้น และอายุ 60 ปีขึ้นไป 30-40 % จะเริ่มมีอาการของต้อกระจก

• **การได้ยิน มีแนวโน้มลดลง** ประสาทรับเสียงในหูชั้นในเสื่อม จากอายุที่มากขึ้น

• **การรับรสและกลิ่นได้น้อยลง** โดยเฉพาะรสหวาน ทำให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มกินหวานมากขึ้น

5 **ระบบทางเดินหายใจ** เมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไป ความสามารถในการทำงานของปอดจะเริ่มลดลง 30 ซีซีต่อวินาทีในทุก ๆ ปี

6 **ระบบทางเดินอาหาร** ฟันจะโยกคลอน หักง่าย จึงมีปัญหาต่อการเคี้ยวและการรับรสไม่ดีเท่าที่ควร

7 **ระบบทางเดินปัสสาวะ** ขนาดของไตจะเล็กลงและอัตราการกรองของไตลดลง กล้ามเนื้อของกระเพาะปัสสาวะเสื่อมลง ทำให้มีการขับถ่ายปัสสาวะบ่อยขึ้น

8 **ระบบประสาทและสมอง** เซลล์ประสาทของสมองทำงานลดลง ความรู้สึก ความคิดจะซ้่าสติปัญญาจะเสื่อมถอยลง จำเรื่องในอดีตได้มากกว่าในปัจจุบัน เมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป สมองจะเริ่มเสื่อมลง

การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์

1. มักมีอาการอ่อนไหว โดยเฉพาะกรณีเกิดการสูญเสีย ผู้สูงอายุจะมีความเศร้าอย่างมาก
2. รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองลดลง รู้สึกว่าเป็นภาระของคนอื่น
3. มีอารมณ์เหงา ว้าเหว่
4. ใจเย็น ยอมรับความจริงต่าง ๆ ในโลก
5. ภูมิใจในการถ่ายทอดประสบการณ์ให้บุตรหลานและคนรุ่นหลัง

พฤติกรรมที่เร่งกระบวนการเกิดความเสื่อมและชราภาพ

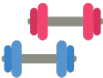
มีภาวะ
น้ำหนักเกิน
และอ้วน

การกินอาหาร
ไม่ถูกต้อง
และเหมาะสม

การสูบบุหรี่
และดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์

ขาดการ
ออกกำลังกาย

การใช้เวลา
กับหน้าจอมือถือหรือ
คอมพิวเตอร์นาน ๆ

มลพิษจากสิ่งแวดล้อม
เช่น รังสียูวี (UV)
จากแสงแดด ฝุ่น คิววี
สารโลหะหนักต่างๆ

ความเครียด
จะส่งผลให้ร่างกายหลังสารคอร์ติซอลมากขึ้น มีผลต่อการสะสม
ไขมันตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะเพิ่มการสะสมไขมัน
ในช่องท้อง และทำให้รู้สึกหงุดหงิด

“อาหารส่งเสริม

สุขภาพของสมอง”

ภาวะสมองเสื่อม เป็นกลุ่มอาการที่มีความผิดปกติของการทำงานของสมอง ส่งผลให้ความสามารถทางสติปัญญาลดลง คิดและจำไม่ได้ มีอาการหลงลืม การใช้ภาษาผิดปกติ และพฤติกรรมรวมถึงอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้จากหลายสาเหตุทั้งที่แก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ เช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคหลอดเลือดสมอง โรคพาร์กินสัน ชาตฮอร์โมนธัยรอยด์ เนื้องอกสมอง เป็นต้น โรคอัลไซเมอร์เป็นสาเหตุที่พบบ่อยที่สุด โดยอายุที่มากขึ้นจะเพิ่มโอกาสเสี่ยงเป็นโรคอัลไซเมอร์ ซึ่งอาจพบสูงถึง 32 % ในผู้สูงอายุที่มีอายุ 85 ปีขึ้นไป

แนวทางการดูแลสุขภาพสมอง

- ▶ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ 7-9 ชั่วโมงต่อวัน
- ▶ ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีการจัดการอารมณ์และความเครียดได้ดี
- ▶ มีกิจกรรมทางกายและออกกำลังกายสมองเป็นประจำ
- ▶ ควบคุมน้ำหนักตัว ให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ
- ▶ เลี่ยงสารที่ทำให้เกิดอันตรายแก่สมอง เช่น บุหรี่ แอลกอฮอล์
- ▶ กินอาหารที่มีประโยชน์ มีความหลากหลาย และลดหวาน มัน เค็ม

อาหารที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพของสมอง

อาหารแนะนำ

1 ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่ ได้แก่ มัลเบอร์รี่ (ลูกหม่อน) มะเข้มา ลูกหว้า โกจิเบอร์รี่ สตรอเบอร์รี่ แบล็กเบอร์รี่ และ**ผักใบเขียว** เช่น

คะน้า ผักโขม ปวยเล้ง ผักกาดเขียว ผักบุง ตำลึง เป็นต้น

- เป็นแหล่งวิตามินซี และสารพฤกษเคมี ช่วยปกป้องเยื่อสมอง จากอนุมูลอิสระที่ทำให้เกิดสมองเสื่อม

2 ธัญพืชไม่ขัดสี ถั่วเมล็ดแห้ง และถั่วเปลือกแข็ง

- เป็นแหล่งวิตามินบี ช่วยในการรับส่งกระแสประสาท พัฒนาระบบความจำ

3 ปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ตับ เลือด นม

- เป็นแหล่งโคลีน เป็นโครงสร้างของสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับความจำและการควบคุมกล้ามเนื้อ และธาตุเหล็ก เป็นส่วนประกอบสำคัญของเม็ดเลือดแดง ช่วยนำออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง

ลด ละ เลี่ยง

1 เนื้อแดง เนื้อสัตว์แปรรูป

2 อาหารที่มีไขมันและน้ำตาลสูง ได้แก่ เนย มาการิน ชีส

อาหารทอด ฟาสต์ฟู้ด ขนมอบ และของหวาน

“อาหารส่งเสริม

สุขภาพของตา”

ตา เป็นอวัยวะที่สำคัญของร่างกาย ทำหน้าที่ช่วยในการมองเห็น เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ประสาทสัมผัสในการมองเห็นลดลง โดยเฉพาะในที่มีตหรือเวลากลางคืน ปฏิบัติการตอบสนองของรูม่านตาต่อแสงลดลง ความไวในการมองภาพลดลง เลนส์ตาเกิดการหนาตัวและแข็งขึ้นมีผลต่อสายตบบางรายมีสายตาวายขึ้น มองภาพระยะใกล้ไม่ชัดเจน ความสามารถในการเพ่งปรับสายตาตามองวัตถุที่อยู่ใกล้ลดลง เริ่มมีอาการในผู้ที่มีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป

การดูแลรักษาและถนอมดวงตา

- ▶ ควรตรวจสุขภาพตบบีละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป
- ▶ หลีกเลี่ยงการเผชิญแสงแดดจัด ควรสวมแว่นกันแดดเป็นประจำ เมื่อออกแดดหรือต้องใช้สายตบบนที่มีแสงมาก เพราะจะทำให้เซลล์ประสาทตบบีเสื่อมได้
- ▶ ไม่ควรใช้สายตบบีเมื่ออยู่ในที่มีต การอ่านหนังสือ การดูโทรทัศน์ ต้องมีแสงสว่างเพียงพอ และควรมีระยะห่างเพียงพอ

- ▶ เมื่อมีฝุ่นละอองหรือเศษผงเข้าตา อย่าใช้มือขยี้ตา ควรใช้น้ำสะอาด หรือน้ำยาล้างตาล้างเอาฝุ่นออก
- ▶ อย่าใช้สายตานานเกินควร ถ้าจำเป็นควรพักสายตาบ่อย ๆ
- ▶ งดสูบบุหรี่

อาหารที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพของตา

1 ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่ ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง (มีลเบอร์รี่) ลูกหว้า โกจิเบอร์รี่ (เก๋ากี้) ราสเบอร์รี่ สตรอเบอร์รี่

• มีสารแอนโทไซยานิน ซีแซนทีน ลูทีน และเบต้าแคโรทีน ช่วยในการมองเห็น บำรุงสายตา ทำหน้าที่กรองแสงที่จะผ่านเข้าสู่จอตาและช่วยลดการสะท้อนของแสง ป้องกันรังสีจากแสงแดดที่เป็นอันตรายต่อดวงตา

2 ผักใบเขียว เช่น คื่นช่าย ผักโขม ปวยเล้ง ผักกาดเขียว ผักบู้้ง ตำลึง เป็นต้น

• เป็นแหล่งของลูทีน ซึ่งมีส่วนช่วยกรองแสงสีน้ำเงินที่เป็นแหล่งของอนุมูลอิสระที่ทำลายเซลล์ตา เป็นองค์ประกอบสำคัญในจอตา (Retina) เพิ่มสมรรถภาพในการมองเห็นได้ดี ทั้งในที่มืดและกลางแจ้ง

3 ผักผลไม้สีเหลืองส้ม เช่น แครอท ฟักทอง พริกหวาน ข้าวโพด มันเทศสีเหลือง มะม่วงสุก มะละกอสุก พลับ แคนตาลูป เป็นต้น

• เป็นแหล่งของวิตามินเอ เบต้าแคโรทีน ลูทีนและซีแซนทีน ช่วยลดอันตรายจากอนุมูลอิสระจากแสงแดดที่ทำร้ายจอประสาทตา ชะลอภาวะตาเสื่อมตามวัย และต้อกระจก

4 ปลาที่มีไขมันสูง เช่น ปลาซวาย ปลาตุ๊ก ปลาช่อน ปลากะพง ปลาช่อน ปลาจาระเม็ดขาว ปลากะพง ปลาหู ปลาแซลมอน ปลาทูน่า เป็นต้น

• เป็นแหล่งของโอเมก้า 3 มีประโยชน์ในการลดอัตราการเกิดโรคจุดภาพชัดที่จอตาเสื่อม ลดการเกิดการอุดตันในหลอดเลือดและลดการอักเสบของเรตินา

5 ถั่วเมล็ดแข็ง ถั่วเปลือกแข็ง เช่น ถั่วลิสง อัลมอนต์ เมล็ดทานตะวัน เป็นต้น

• เป็นแหล่งของวิตามินอี เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ช่วยต้านการอักเสบ

“อาหารส่งเสริมสุขภาพ ของเหงือกและฟัน”

สุขภาพช่องปากและฟัน

ผู้สูงอายุหลายคนโดยเฉพาะช่วงวัยปลายๆ มีปัญหาเรื่องฟัน จึงมีผลต่อการกินและเคี้ยวอาหาร ทำให้เกิดข้อจำกัดของชนิดอาหารที่กิน การที่จะสามารถกินอาหารให้ได้หลากหลายนั้นคือการคงอยู่ของฟันตามธรรมชาติ ดังนั้นการมีสุขภาพฟันที่ดีตลอดอายุขัยเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การใช้ฟันปลอมทำให้กินผักและผลไม้ได้น้อยลง ส่งผลให้ได้รับใยอาหาร แร่ธาตุและวิตามินไม่เพียงพอโดยเฉพาะวิตามินซี รากฟันผุเกิดได้บ่อยในผู้สูงอายุเนื่องจากการเกิดโรคเหงือกและฟันและการเกิดเหงือกกร่น การเสีกร้อนของฟันเกิดร่วมกับการกินอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นกรดโดยเฉพาะน้ำอัดลมและน้ำผลไม้ การดูแลสุขภาพฟันของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ

แนวทางการดูแลเหงือกและฟัน

- 1** ควรแปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ นาน 2 นาที และไม่กินอาหารหลังแปรงฟัน 2 ชั่วโมง
- 2** ควรพบทันตแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพช่องปากทุก 6 เดือน เพื่อสุขภาพช่องปากที่ดี

อาหารส่งเสริมสุขภาพของเหงือกและฟัน

อาหารที่มีส่วนช่วยในกระบวนการเสริมสร้าง ชะลอการเสื่อมสลายของฟัน รวมทั้งช่วยดูแลเหงือกและฟันให้มีสุขภาพดี ได้แก่ อาหารที่เป็นแหล่งของแคลเซียม ฟอสฟอรัส วิตามินดี เป็นต้น ซึ่งพบได้ในอาหารต่าง ๆ ดังนี้

1 นม และผลิตภัณฑ์จากนม ปลาเล็กปลาน้อย เต้าหู้ ผักใบเขียว ถั่วและผลิตภัณฑ์จากถั่ว ซึ่งเป็นแหล่งของแคลเซียม ช่วยให้กระดูกและฟันแข็งแรง

2 ผักและผลไม้ ได้แก่ ผักใบเขียว เช่น ปวยเล้ง กะหล่ำปลี คื่นช่าย บรอกโคลี ผลไม้ เช่น ฝรั่ง มะขามป้อม มะละกอ ส้มโอ ซึ่งเป็นแหล่งของวิตามินซี ช่วยป้องกันโรคเหงือกอักเสบและโรคเลือดออกตามไรฟัน

3 ไข่ ปลา สัตว์ปีก เนื้อสัตว์ ถั่ว เมล็ดพืช ธัญพืชไม่ขัดสี ซึ่งเป็นแหล่งของฟอสฟอรัส ที่เป็นส่วนประกอบของกระดูกและผนังเซลล์

4 ปลาแซลมอน ปลาทูน่า ปลาซาดีน ปลาแมคเคอเรล ไข่ เห็ดหอม ซึ่งเป็นแหล่งของวิตามินดี ช่วยควบคุมภาวะสมดุลของแคลเซียมและฟอสเฟตในเลือด

5 น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันคาโนลา ผักใบเขียวต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งของวิตามินเค มีความสำคัญต่อการสังเคราะห์โปรตีนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกระดูกและฟัน

อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

1 อาหารที่มีลักษณะแข็ง เช่น กระดูก ก้ามปู อาจเกิดอันตรายทำให้ฟันแตกบิ่นได้

2 อาหารที่มีรสหวาน ขนมหวาน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบด้วย

3 น้ำหวาน น้ำอัดลม และน้ำผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว เป็นตัวทำลายสารเคลือบฟัน และทำให้ฟันสึกกร่อน

“อาหารส่งเสริมสุขภาพ ของกระดูกและข้อ”

สุขภาพของกระดูกและข้อ

กระดูกของคนเราประกอบด้วยโปรตีน คอลลาเจน (collagen) ที่สร้างเป็นโยงใยโดยมีเกลือแคลเซียมฟอสเฟต (calcium phosphate) เป็นตัวที่ทำให้กระดูกแข็งแรงและทนต่อแรงดึงรั้ง ปัญหาการเดินและการทรงตัวที่ไม่มั่นคงเป็นปัญหาทั่วไปที่เรามักจะพบในผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดการหกล้ม โดยอาจเกิดจากความเปลี่ยนแปลงหรือความเสื่อมของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ หรือระบบประสาทที่ควบคุมการทรงตัว และระบบการปรับตัวของระบบความดันเลือดในร่างกาย อาการเหล่านี้ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาการเดิน การเคลื่อนไหว อันเนื่องมาจากระบบข้อกระดูกและกล้ามเนื้อส่วนล่าง

อาการข้อเข่าเสื่อม เกิดจากการที่กระดูกอ่อนของเข่าเสื่อมสภาพ ทำให้กระดูกอ่อนไม่สามารถเป็นเบาะรองรับน้ำหนักได้ และยังสูญเสียคุณสมบัติของน้ำหล่อเลี้ยงเข่า ผิวของกระดูกอ่อนจะสึก ไม่เรียบ เมื่อมีการเคลื่อนไหวของข้อเข่า จึงเกิดการเสียดสีและการสึกหรอของกระดูกอ่อน ทำให้เกิดเสียงดังในข้อ และมีอาการเจ็บปวด หากข้อเข่าเกิดการอักเสบ ก็จะมีการสร้างน้ำข้อเข่าเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการบวม ตึง และปวดข้อเข่าร่วมด้วย รวมทั้งทำให้ข้อเข่าโก่งหรือผิดรูป เหยียด งอข้อเข่า นั่งพับเพียบหรือขัดสมาธิได้ลำบาก

ผู้ป่วยจะมีอาการปวดหรือบวมบริเวณข้อเข่า เดินได้ในระยะทางที่จำกัด กระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในยุคสังคมผู้สูงอายุ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป พบอุบัติการณ์ของโรคข้อเข่าเสื่อมประมาณ 6 - 60 % ในประเทศไทย พบผู้ป่วยข้อเสื่อมประมาณ 6 ล้านคน โดยพบโรคข้อเข่าเสื่อมได้มากที่สุดและถือเป็นภาระโรคอันดับ 6 ของประชากรไทย โรคข้อเข่าเสื่อมส่งผลกระทบต่อ การเคลื่อนไหวและการใช้งานของข้อเข่า ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ นอกจากนี้อาการปวดข้อเข่าอาจส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ การนอนหลับ การทำงานและการใช้ชีวิตคู่ หากเป็นมากอาจไม่สามารถเดินหรือใช้ชีวิตตามปกติได้

แนวทางการดูแลกระดูกและข้อ

1. ดื่มน้ำมากๆ ประมาณ 8 แก้วต่อวัน เพื่อช่วยหล่อลื่นและรับแรงกระแทกให้กับข้อ เนื่องจากกระดูกอ่อนตามข้อต่างๆ มีน้ำเป็นส่วนประกอบมากถึง 70 %
2. ควบคุมน้ำหนักตัวและรอบเอวให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ
3. หมั่นออกกำลังกายอย่างพอเหมาะเป็นประจำ โดยอาจออกกำลังกายที่มีความหนักระดับปานกลาง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 150 นาที เช่น การเดินเร็ว ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน เป็นต้น
4. หลีกเลี่ยงท่าทางที่จะทำให้ข้อต้องออกแรงรับมากๆ เช่น นั่งยองๆ นั่งขัดสมาธิ หรือนั่งพับเพียบนานๆ เพื่อช่วยยืดอายุข้อ ชะลอความเสื่อมและเสริมสร้างสุขภาพข้อเข่าที่ดีด้วย

อาหารส่งเสริมสุขภาพของกระดูกและข้อ

1 นม ปลาเล็กปลาน้อย เต้าหู้ และผักใบเขียว เช่น คენัว กวางตุ้ง ตำลึง ถั้วพู เป็นต้น เป็นแหล่งของแคลเซียม ช่วยในกระบวนการเสริมสร้างและชะลอการเสื่อมสลายของกระดูก รักษาความแข็งแรงและรูปร่างของกระดูก ช่วยให้กระดูกและฟันแข็งแรง

2 ปลาแซลมอน หอยนางรม เป็นแหล่งของวิตามินดี ถ้าร่างกายได้รับวิตามินดีไม่เพียงพอจะทำให้ร่างกายดูดซับแคลเซียมได้เพียง 10–15 % เท่านั้น ซึ่งร่างกายจะได้รับวิตามินดีจากแสงแดดเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือจากอาหาร

3 ไข่ ปลา สัตว์ปีก เนื้อสัตว์ ถั่ว เมล็ดพืช ธัญพืชไม่ขัดสี เป็นแหล่งของฟอสฟอรัส ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกระดูกและผนังเซลล์

4 ผักใบเขียว ผลไม้ ธัญพืชต่าง ๆ ถั่วเมล็ดแห้ง เป็นแหล่งของทองแดง แมงกานีส และแมกนีเซียม การกินอาหารที่มีแมกนีเซียมต่ำเป็นเวลานานเสี่ยงต่อการเกิดโรคกระดูกพรุน

5 ผักปวยเล้ง บรอกโคลี ผักใบเขียว กะหล่ำปลี เป็นแหล่งของวิตามินเค ช่วยให้กระดูกแข็งแรง ไม่หักง่าย

อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

1 อาหารที่มีรสเค็มจัดหรือมีโซเดียมมาก ได้แก่ อาหารแปรรูป อาหารหมักดอง ขนมอบเบเกอรี่

2 อาหารที่ขัดขวางการดูดซึมแคลเซียม ได้แก่ เครื่องดื่มจำพวกเหล้า เบียร์ ชา โกโก้ กาแฟ น้ำอัดลม

“อาหารส่งเสริม การสร้างกล้ามเนื้อ”

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสรีรวิทยาในผู้สูงอายุ

ธรรมชาติของร่างกายมนุษย์จะมีความแข็งแรงและมวลกล้ามเนื้อค่อย ๆ ฝ่อลงตามวัย โดยทั่วไปจะมีมวลกล้ามเนื้อสูงสุดในระหว่างช่วงอายุ 30-40 ปี เมื่ออายุมากขึ้นมวลกล้ามเนื้อจะค่อย ๆ ลดลง โดยเมื่ออายุ 50 ปี มวลกล้ามเนื้อจะเริ่มลดลง 1-2 % ต่อปี และเมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป มวลกล้ามเนื้อจะลดลงถึง 3 % ต่อปี

ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย (Sarcopenia) คือ มวลกล้ามเนื้อที่มีปริมาณลดลงทั่วร่างกายร่วมกับความแข็งแรงหรือหน้าที่ของกล้ามเนื้อถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง พบบ่อยถึง 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุทั่วไป ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยพบมากเมื่ออายุมากขึ้น สำหรับผู้สูงอายุไทยพบภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในชุมชนสูงถึงประมาณ 30 % และพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง

สัญญาณบ่งบอกถึงภาวะการสูญเสียมวลกล้ามเนื้อ

คนที่มีมวลกล้ามเนื้อน้อยมักจะมีอาการที่สังเกตได้ ดังนี้

- ▶ แขนขาลีบ
- ▶ ทรงตัวได้ไม่ดี
- ▶ ลูกนั่งลำบาก
- ▶ เหนื่อยง่าย
- ▶ น้ำหนักตัวลดลงอย่างสังเกตเห็นได้
- ▶ อาจมีอาการหกล้มบ่อยๆ

หลักการสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรง

1 ออกกำลังกายชนิดเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Resistive Exercise) ควรทำอย่างน้อย 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร่วมกับการออกกำลังกายเพิ่มความทนทาน (Aerobic Exercise) จะช่วยให้มีการสร้างโปรตีนของกล้ามเนื้อและช่วยให้ไขมันในกล้ามเนื้อลดลง

2 อาหาร ควรได้รับโปรตีนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอาหารที่มีกรดอะมิโนจำเป็นชนิดลิวซีนสูง เช่น ถั่วเหลือง เนื้อปลา ไข่ เพื่อป้องกันการสูญเสียมวลกล้ามเนื้อและเพิ่มเส้นใยของกล้ามเนื้อ

3 ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต (Lifestyle) ที่เป็นปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ หยุดสูบบุหรี่ ลดหรืองดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อาหารที่ส่งเสริมการสร้างกล้ามเนื้อ

1 เลือกกินโปรตีนคุณภาพดี เช่น ไข่ เนื้อสัตว์ที่ไม่ติดมัน ตีนนมพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์จากถั่วเป็นประจำ แนะนำให้เตรียมอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่มีรสสัมผัสอ่อนนุ่ม ไม่ติดหนังหรือไขมันมากเกินไป

แหล่งอาหารที่มาของโปรตีนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

▶ **ปลา** เป็นแหล่งโปรตีนที่ดีมากเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากเนื้ออ่อนนุ่มและย่อยง่าย

▶ **ไข่** อุดมไปด้วยโปรตีน วิตามิน แร่ธาตุที่จำเป็น เคี้ยวง่าย ย่อยและดูดซึมได้ดี ผู้สูงอายุสุขภาพดีกินไข่ได้วันละ 1 ฟอง ผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง ควรกินไข่ไม่เกิน 3 ฟอง ต่อสัปดาห์หรือกินเฉพาะไข่ขาวได้ทุกวัน หรือตามคำแนะนำของแพทย์

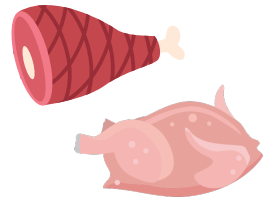

▶ **นม** เป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง และแคลเซียมในปริมาณมาก ผู้สูงอายุควรดื่มวันละ 1 แก้ว แนะนำดื่มนมรสจืด หรือโยเกิร์ตธรรมชาติ

▶ **ธัญพืช ถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ ให้หลากหลาย** (เพื่อที่จะได้กรดอะมิโนที่จำเป็นครบถ้วน) มีโปรตีน วิตามินต่างๆ โยอาหาร รวมถึงสารต้านอนุมูลอิสระ

ข้อระวังในการกินโปรตีนในผู้สูงอายุ

1. สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคไขมันในเลือดสูงและโรคความดันโลหิตสูง **ควรระวังการได้รับโปรตีนจากเนื้อสัตว์ที่มีไขมันสูง** เช่น เนื้อสัตว์ติดหนัง กุนเชียง หมูยอ การกินโปรตีนปริมาณมากเกินไปจะเกิดผลเสียต่อร่างกาย โดยมีผลให้การทำงานของไตมากขึ้น แต่การขาดโปรตีนในผู้สูงอายุเป็นสาเหตุหนึ่งในการทำให้เกิดอาการบวม คันผิวน้ำ อ่อนเพลีย และมีภูมิต้านทานลดลงเช่นกัน ดังนั้นทางเลือกที่ดีคือ **ควรกินโปรตีนในปริมาณที่พอเหมาะร่วมกับสารอาหารอื่น ๆ ในมื้ออาหารทุกมื้อ**

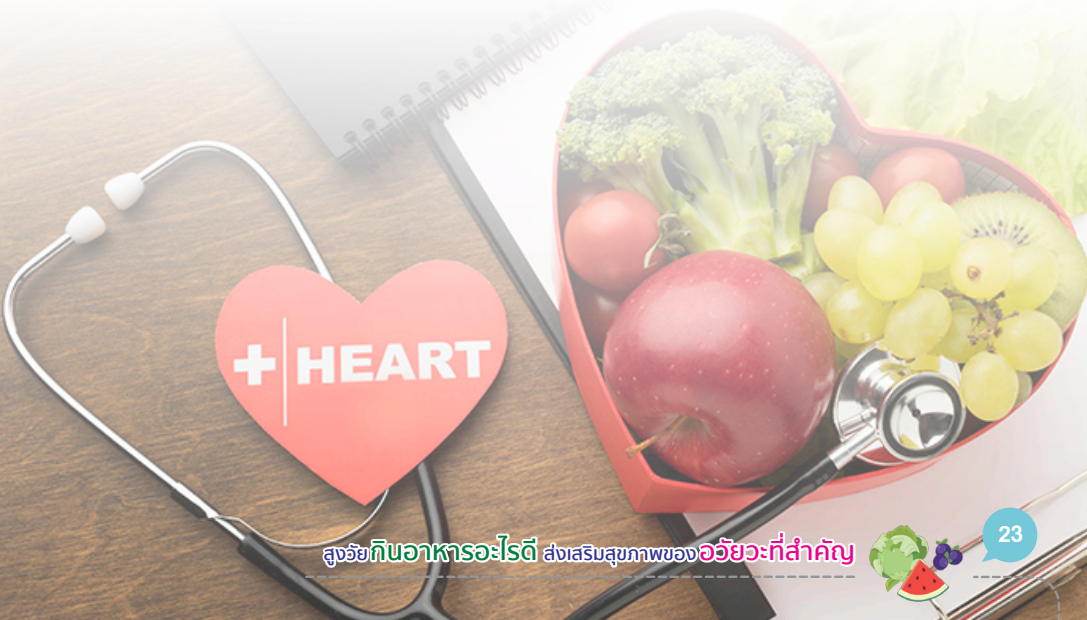
2. กินผักผลไม้เป็นประจำ เช่น กล้วย ส้ม ฝรั่ง มะเขือเทศ กะหล่ำปลี ดอกกะหล่ำ บรอกโคลี ผักโขม เป็นแหล่งอาหารที่มีโพแทสเซียม ซึ่งโพแทสเซียมทำหน้าที่รักษาระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ ช่วยให้ระบบกล้ามเนื้อและระบบประสาททำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาสมดุลของของเหลวในร่างกายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

“อาหารส่งเสริมสุขภาพ ของหัวใจและหลอดเลือด”

โรคหัวใจและหลอดเลือด

โรคหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular disease) รวมทั้งโรคหลอดเลือดหัวใจ (Coronary heart disease) และโรคเส้นเลือดในสมองอุดตัน เป็นสาเหตุการตายที่สำคัญของผู้สูงอายุ ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญของโรคหัวใจและหลอดเลือดที่พบในวัยกลางคนจะเพิ่มสูงขึ้นในวัยปลายของชีวิต สาเหตุเหล่านี้ ได้แก่ ความอ้วน ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน การสูบบุหรี่ และการเคลื่อนไหวร่างกายน้อย การกินอาหารที่ให้พลังงานสูง กรดไขมันอิ่มตัวและเกลือสูง และการกินอาหารที่มีใยอาหาร ธัญชาติ ที่ผ่านการขัดสีน้อย และผักผลไม้ในปริมาณน้อยจะเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ

แนวทางดูแลหัวใจและหลอดเลือด

1. ออกกำลังกายเป็นประจำ โดยอาจออกกำลังกายที่มีความหนักระดับปานกลาง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 150 นาที เช่น การเดินเร็ว ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน เป็นต้น

2. ควบคุมน้ำหนักและรอบเอวให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ

3. หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่หรือรับควันบุหรี่จากบุคคลใกล้ชิด

4. ทำจิตใจให้สดชื่น จัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสม

5. ตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำเพื่อช่วยป้องกันหรือรักษาอย่างเหมาะสม

อาหารส่งเสริมสุขภาพของหัวใจและหลอดเลือด

1 เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ไข่ ปลา และปลาทะเลน้ำลึก เช่น ปลาแซลมอน ปลาทูน่า ปลาซาดีน ปลาแมคเคอเรล ซึ่งเป็นแหล่งของโอเมก้า-3 ประกอบด้วยกรดไขมันอีพีเอ และกรดไขมันดีเอชเอ มีส่วนช่วยในการทำงานของหัวใจ ช่วยลดระดับไตรกลีเซอไรด์ ลดความเสี่ยงต่อภาวะความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นผิดปกติ กล้ามเนื้อหัวใจตาย และภาวะลิ่มเลือดในหลอดเลือด ป้องกันการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด นอกจากนี้ ปลาทะเลน้ำลึกยังเป็นแหล่งของวิตามินดีที่ช่วยควบคุมภาวะสมดุลของแคลเซียมและฟอสเฟต ในเลือด ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงของโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ และหลอดเลือด นอกจากอาหารแล้วร่างกายยังได้รับวิตามินดีจากแสงแดดด้วย

2 ข้าวแป้งที่ไม่ขัดสี หรือผ่านการขัดสีน้อย เช่น ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ข้าวสาลี

3 ผักและผลไม้ต่างๆ หลากหลายสี ซึ่งเป็นแหล่งของใยอาหาร และ สารพฤกษเคมี เช่น วิตามินซี วิตามินอี แคโรทีนอยด์ มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้านการอักเสบ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด

4 เลือกใช้น้ำมันที่มีกรดไขมันไม่อิ่มตัวเชิงเดี่ยว (Monounsaturates) และไขมันไม่อิ่มตัวเชิงซ้อน (Polyunsaturates) เช่น **น้ำมันรำข้าว น้ำมันถั่วเหลือง** ในการปรุงประกอบอาหาร

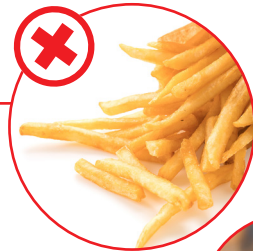
5 พืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเหลือง ซึ่งเป็นแหล่งของโปรตีนและ ไอโซฟลาโวน มีประโยชน์ในการลดระดับคอเลสเตอรอลและไขมัน และ ป้องกันโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคไขมันในเลือดสูง โรคกระดูก เป็นต้น ถั่วเปลือกแข็ง เช่น อัลมอนด์ วอลนัท เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ พิตาชิโอ ซึ่งเป็นแหล่งของไขมันดี วิตามิน แร่ธาตุ ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิด ภาวะหัวใจหยุดเต้น

อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

1 อาหารที่มีปริมาณไขมันอิ่มตัวหรือ ไขมันทรานส์สูง อาหารทอด ขนมอบ เบเกอรี่ โดนัท

2 อาหารที่มีรสหวานจัด มันจัด รสเค็มจัด ผักผลไม้หมักดอง และเนื้อสัตว์แปรรูป

3 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“อาหารส่งเสริม

สุขภาพของปอด”

สุขภาพของปอด

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ประสิทธิภาพการทำงานของปอดจะลดลง อันเนื่องมาจากความเสื่อมของกล้ามเนื้อในการหายใจและการสูญเสียความยืดหยุ่นของปอดส่งผลให้ปอดมีการยืดขยายและหดตัวได้น้อย โดยเฉพาะปริมาณการหายใจสูงสุดจะลดลงถึง 50 % ขณะที่ปริมาตรการคั่งค้างของอากาศในปอดจะคั่งค้างมากขึ้นจาก 30 % เป็น 50 % ซึ่งจะทำให้ความสามารถในการระบายอากาศของปอดในผู้สูงอายุลดลง

โรคปอด เป็นโรคที่พบได้บ่อยในประเทศไทย และยังเป็น 1 ใน 5 อันดับต้นของโรคสำคัญที่ทำให้ประชากรไทยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โรคปอดในผู้ใหญ่ที่สำคัญในประเทศไทย ดังนี้ 1. โรคปอดติดเชื้อที่สำคัญ คือ ปอดอักเสบ และวัณโรค และล่าสุดขณะนี้ คือ โรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และ 2. โรคปอดที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อที่สำคัญ คือ โรคถุงลมโป่งพอง มะเร็งปอด และโรคหืด ซึ่งช่วงวัยที่เสี่ยงกับการเกิดโรคปอด คือช่วงวัยเด็กและผู้สูงอายุ ในผู้สูงอายุจะมีโอกาสรับสารพิษต่อปอดสะสมมานาน อีกทั้งระบบภูมิคุ้มกันก็เสื่อมถอย จึงมีโอกาสป่วยจากโรคปอดที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อได้ง่าย เช่น มะเร็งปอด หรือโรคถุงลมโป่งพอง และโรคปอดจากการติดเชื้อได้ง่าย เช่น ปอดอักเสบธรรมดาและที่เกิดจากการสูดสำลัก และวัณโรคปอด

แนวทางการดูแลปอด

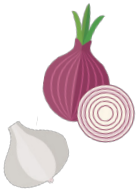
1. การกินอาหารที่อุดมไปด้วยสารอาหาร สามารถช่วยปกป้องและลดความเสียหายของปอดจากโรคหรือการติดเชื้อได้
2. งดสูบบุหรี่ และไม่เข้าใกล้ควันบุหรี่ เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด มะเร็งช่องปาก และมะเร็งในระบบทางเดินอาหารได้
3. บริหารปอดด้วยการสูดลมหายใจเข้าออกลึก ๆ ซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ปอด ขยายตัวได้ดี
4. ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของปอด
5. อยู่ในสภาพอากาศที่ถ่ายเท หลีกเลี้ยงเข้าไปในที่ที่มีฝุ่นและควันเยอะ ๆ
6. พบแพทย์เพื่อการตรวจสุขภาพประจำปีและฉีดวัคซีน แต่ถ้าเริ่มมีอาการทางปอด เช่น ไอนานเกิน 2 สัปดาห์ ไอเป็นเลือด เจ็บหน้าอก หรือ หอบเหนื่อย ควรรีบไปปรึกษาแพทย์

อาหารส่งเสริมสุขภาพของปอด

1. พริกหวาน ผักคะน้า บรอกโคลี ดอกกะหล่ำ ถั่วลันเตา ผักหวาน เป็นแหล่งของวิตามินซี มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ช่วยลดการระคายเคืองที่เยื่อบุทางเดินหายใจและการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ
2. แอปเปิ้ล ฝรั่ง มะขามป้อม มะขามเทศ สตรอว์เบอร์รี มะละกอ เป็นแหล่งของวิตามินซี มีสารต้านอนุมูลอิสระที่มีชื่อว่า เคอร์ซีทีน ช่วยต้านอนุมูลอิสระ วิตามินและแร่ธาตุในแอปเปิ้ล ยังจะช่วยดูแลสุขภาพปอดอีกด้วย

3 หอมใหญ่ หอมแดง พืชตระกูลถั่ว ข่า พริก สะเดา มะรุม เป็นต้น มีสารเคอร์ซีทิน (quercetin) ซึ่งเป็นสารในกลุ่มฟลาโวนอยด์ ช่วยลดการอักเสบของปอดและถุงลมโป่งพองได้

4 ขิง เป็นสมุนไพรที่ดีต่อระบบทางเดินหายใจ สารจินเจอร์อล ในขิง ช่วยต้านการอักเสบ การดื่มน้ำขิงอุ่นจะช่วยขับเสมหะ

5 ขมิ้นชัน มีสารเคอร์คูมินซึ่งเป็นส่วนประกอบหลัก การศึกษาวิจัยพบว่าการบริโภคเคอร์คูมินมีความสัมพันธ์กับการทำงานของปอดที่ดีขึ้น

6 ฟักทอง มีสารประกอบจากพืชที่ส่งเสริมสุขภาพปอดหลายชนิด โดยเฉพาะแคโรทีนอยด์ รวมทั้งเบต้าแคโรทีน ลูทีนและซีแซนทีน ซึ่งทั้งหมดนี้มีคุณสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระและต้านการอักเสบ

7 มะเขือเทศ มีสารไลโคปีนซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระในกลุ่มแคโรทีนอยด์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพปอดที่ดีขึ้น ลดการอักเสบของทางเดินหายใจในผู้ที่เป็็นโรคหอบหืดและปรับปรุงการทำงานของปอดในผู้ที่เป็็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

8 ธัญพืชเต็มเมล็ด ได้แก่ ข้าวกล้อง ข้าวบาร์เลย์ ข้าวฟ่าง ฯลฯ เป็นอาหารที่มีเส้นใยสูงอุดมด้วยสารต้านอนุมูลอิสระและต้านการอักเสบและอุดมด้วยวิตามินอี ซีลีเนียมและกรดไขมันจำเป็นซึ่งดีต่อสุขภาพปอด

9 ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่ เช่น ลูกหม่อน ลูกหว้า สตรอว์เบอร์รี บลูเบอร์รี่ อุดมไปด้วยฟลาโวนอยด์ที่เรียกว่าแอนโธไซยานิน เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ

“อาหารกับ

กระเพาะอาหาร และ ลำไส้”

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสรีรวิทยาในผู้สูงอายุ

หนึ่งในการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับอายุที่โดดเด่นที่สุดในเนื้อเยื่อและการทำหน้าที่ของกระเพาะอาหาร คือความชุกของโรคกระเพาะอักเสบเรื้อรัง (atrophic gastritis) ที่เพิ่มขึ้นตามอายุ โดยมีภาวะที่เซลล์ของกระเพาะอาหารหลังกรดเกลือมีน้อยกว่าปกติ (hypochlorhydria) หรือ ภาวะไม่มีกรดเกลือในกระเพาะอาหาร (achlorhydria) ผู้สูงอายุมีความชุกของโรคกระเพาะอักเสบเรื้อรังโดยเยื่อเมือกของกระเพาะสูญเสียต่อมทำงานไปอยู่ในช่วงตั้งแต่ 20-50 % อายุที่เพิ่มมากขึ้นมีความสัมพันธ์กับความเสื่อมของการทำงานของระบบทางเดินอาหาร เช่น จำนวนของเอนไซม์ที่ลดลง การสร้างฮอโมนที่น้อยลง ซึ่งมีผลต่อระบบการย่อยและการดูดซึมอาหาร ผู้สูงอายุจะมีการบีบตัวของหลอดอาหารและการเคลื่อนย้ายของอาหารไปส่วนต่างๆ มีความล่าช้ามากขึ้นเมื่อเทียบกับวัยหนุ่มสาว

อาหารที่ส่งเสริมสุขภาพเป็นมิตรกับกระเพาะอาหารและลำไส้

1 นมเปรี้ยว โยเกิร์ต เต้าเจี้ยว ข้าวหมาก (โพรไบโอติก)

โพรไบโอติก เป็นจุลินทรีย์ที่มีชีวิตและมีประโยชน์ต่อร่างกายมนุษย์ มีผลต่อการทำงานของระบบทางเดินอาหารด้านต่าง ๆ

เช่น การย่อย การดูดซึม และการบีบตัว เป็นต้น รวมถึงช่วยปรับให้เกิดความสมดุลของเชื้อจุลินทรีย์ภายในลำไส้ ต่อต้านกระบวนการอักเสบ และกระตุ้นการทำงานของเซลล์ในระบบภูมิคุ้มกัน

คำแนะนำการเลือกซื้อโยเกิร์ต:

✔ เลือกที่มีวันผลิตใกล้เคียงกับวันที่ซื้อ เพื่อให้ได้โยเกิร์ตที่สดใหม่ ซึ่งจะยังมีเชื้อจุลินทรีย์ที่มีชีวิตจำนวนมาก และตู้แช่บริเวณชั้นวางผลิตภัณฑ์ควรมีอุณหภูมิในการเก็บรักษา ระหว่าง 2-5 องศาเซลเซียส มีความเย็นมากพอ เนื่องจากจุลินทรีย์ที่มีชีวิตชอบอากาศเย็น และจะคงสภาพมีจำนวนเชื้อที่มีชีวิตมากกว่าในที่อากาศร้อน

✔ อ่านชื่อเชื้อจุลินทรีย์โพรไบโอติก ที่มีอยู่ในโยเกิร์ต ในท้องตลาดคือ ไบฟิโดแบคทีเรียม ไบฟิโดม (Bifidobacterium bifidum) ไบฟิโดแบคทีเรียม แอนิมาลิส (Bifidobacterium animalis DN173010) แล็คโตแบซิลลัส คาเซอี (Lactobacillus casei) แล็คโตแบซิลลัส แอซิโดฟิลัส (Lactobacillus acidophilus) เป็นต้น ควรมีจำนวนโพรไบโอติกตั้งต้นอยู่ อย่างน้อย 10^{10} - 10^{11} ตัว

✔ อ่านฉลากโภชนาการ เพื่อเปรียบเทียบปริมาณน้ำตาล และไขมันทุกครั้ง เลือกโยเกิร์ตที่มีน้ำตาลและไขมันต่ำ รสธรรมชาติ หรือ รสจืด จะได้ประโยชน์มากกว่าสูตรธรรมดา หรือสูตรที่ผสมผลไม้ ที่น้ำตาลและไขมันค่อนข้างสูง

2 หัวหอมใหญ่ กระเทียม หน่อไม้ฝรั่ง ธัญพืช ถั่วเมล็ดแห้ง ถั่วถั่ว แอปเปิ้ล (พรีไบโอติก)

พรีไบโอติก เป็นใยอาหารที่รับประทานเข้าไปแล้วไม่สามารถย่อยและไม่ถูกดูดซึมโดยกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก แต่จะถูกย่อยด้วยแบคทีเรียในลำไส้ใหญ่ โดยจะกระตุ้นการทำงานและส่งเสริมการเจริญของจุลินทรีย์ โปรไบโอติกมีประโยชน์ต่อสุขภาพ

3 ผักและผลไม้หลากหลายสี

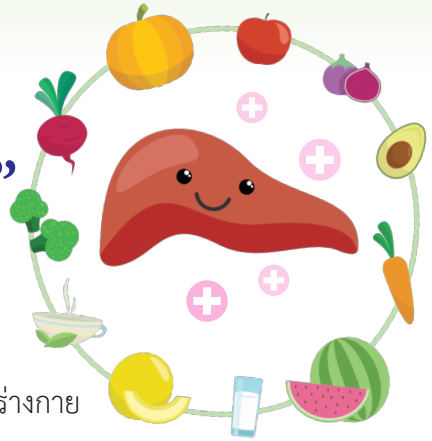
การกินผักผลไม้เป็นประจำอย่างน้อย **400 กรัม** (5 ส่วนมาตรฐาน) ต่อวัน จะทำให้ร่างกายได้รับใยอาหารเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้ลำไส้ทำงานได้เป็นปกติ และช่วยปกป้องร่างกายจากการเข้ามาของเชื้อโรคต่าง ๆ

4 ธัญพืชไม่ขัดสี

ธัญพืชไม่ขัดสี เช่น ข้าวโอ๊ต ข้าวไม่ขัดสี ขนมปังโฮลวีต อุดมไปด้วยใยอาหาร ช่วยในด้านการขับถ่าย วิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ มีส่วนช่วยในการเสริมภูมิคุ้มกันของร่างกายและเสริมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ให้ทำงานได้ปกติ

“อาหารส่งเสริม สุขภาพของตับ”

ตับ เป็นอวัยวะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดภายในร่างกาย ทำหน้าที่ควบคุมสภาพร่างกายให้มีความสมดุล

หน้าที่สำคัญของตับ

✔️ สร้างสารอาหารที่จำเป็นต่อการทำงานของร่างกาย ตับจะเอาสารอาหารที่ถูกล่อยจากทางเดินอาหาร มาเปลี่ยนเป็นสารอาหารต่างๆ ให้เป็นสิ่งที่ร่างกายสามารถดูดซึมไปใช้ได้ เช่น น้ำตาลกลูโคส กรดอะมิโน ไขมัน ทั้งไตรกลีเซอไรด์และคอเลสเตอรอล เป็นต้น

✔️ สะสมสารอาหารเอาไว้ใช้เมื่อร่างกายต้องการ เช่น ตับทำหน้าที่เปลี่ยนน้ำตาลกลูโคส สะสมไว้ในรูปของไกลโคเจน เมื่อร่างกายต้องการพลังงานก็จะเปลี่ยนไกลโคเจนกลับมาเป็นกลูโคส ส่งไปที่ต่างๆ ของร่างกาย เพื่อเอาไปใช้เป็นพลังงานต่อไป

✔️ สร้างน้ำดี ช่วยดูดซึมไขมันและวิตามินชนิดละลายในไขมัน

✔️ กำจัดของเสียและสารพิษออกจากร่างกาย มีบทบาทสำคัญต่อภูมิคุ้มกันของร่างกาย

เคล็ด(ไม่)ลับ ดูแลตับให้แข็งแรง

- 1 กินอาหารที่มีประโยชน์ ปรุงสุกใหม่ สะอาด มีความหลากหลายและครบ 5 หมู่
- 2 ควบคุมน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ เป็นการควบคุมหรือลดปริมาณไขมันที่แทรกในเซลล์ตับ และลดความเสี่ยงของการเกิดตับแข็งตามมา
- 3 งดหรือลดการดื่มแอลกอฮอล์
- 4 ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย
- 5 ลดเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ขนมหวาน น้ำอัดลม เนื่องจากการกินน้ำตาลมากเกินไป ร่างกายจะเปลี่ยนเป็นไขมันไตรกลีเซอไรด์โดยไปสะสมที่ตับได้
- 6 ใช้ยาเท่าที่จำเป็น ควรปรึกษาแพทย์และปฏิบัติตามฉลากแนะนำการใช้ยาอย่างเคร่งครัด ก่อนจะใช้ยาหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือสมุนไพรใด ๆ

อาหารส่งเสริมสุขภาพของตับ

อาหารแนะนำ

- ✔ งาดำ มีเซซามิน ช่วยกำจัดสารพิษ
- ✔ กระเจี๊ยบเขียว ช่วยกระตุ้นการสร้างกลูตาไธโอน ช่วยในการกำจัดสารพิษ
- ✔ ผักตระกูลกะหล่ำ เช่น กะหล่ำปลี คื่นช่าย บรอกโคลี มีอินโดล 3 คาบินอล ช่วยในกระบวนการกำจัดสารพิษ

ลด ละ เลี่ยง

- ❌ แอลกอฮอล์
- ❌ สารตกค้างในพืชผักผลไม้
- ❌ อาหารหมักดอง สารไนเตรต ไนไตรท์
- ❌ อาหารสุกๆ ดิบๆ เช่น ปลาดิบ นำไปสู่วิทยาธิปไตย

❌ อาหารไขมันสูง

❌ อาหารที่มีการปนเปื้อน เช่น ถั่วปน พริกปน ที่มีความชื้น จะเป็นแหล่งของสารอะฟลาท็อกซิน ทำให้ตับต้องทำงานมากขึ้น และยังทำให้เสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งตับมากขึ้น

คำแนะนำ

การป้องกันสารอะฟลาท็อกซิน ทำได้โดย

- 1 เลือกซื้ออาหารหรือวัตถุดิบแห่งที่อยู่ในสภาพใหม่ บรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน ไม่มีเชื้อรา สะอาด
- 2 ต้องไม่มีกลิ่นอับ ส่งกลิ่นเหม็น หรือขึ้น
- 3 ไม่เก็บอาหารแห่งเหล่านั้นไว้เป็นเวลานาน เพราะจะทำให้เกิดการสะสมของเชื้อราได้
- 4 นำอาหารแห่งเหล่านั้นไปตากแดดจัดๆ เพราะความร้อนจากแดดจะทำให้ความชื้นลดลง

3 วิธีง่าย ๆ ลดสารพิษตกค้าง

ในผักสด ผลไม้

โดยล้างคราบดิน หรือสิ่งสกปรกออกก่อน

วิธีที่ 1 ล้างด้วยน้ำไหล

โดยแช่ในน้ำ
นาน 15 นาที

จากนั้นเปิดน้ำไหลแรงพอประมาณ
คลี่ใบผัก ผลไม้ ถูไปมา ประมาณ 2 นาที

ลดสารพิษ
ตกค้าง
25-63%

วิธีที่ 2 น้ำส้มสายชู

น้ำส้มสายชู 5 %
1 ช้อนโต๊ะ

น้ำ 4 ลิตร

แช่นาน 15 นาที
แล้วล้างด้วยน้ำสะอาด

ลดสารพิษ
ตกค้าง
60-84%

วิธีที่ 3 ผงฟู หรือเบกกิ้งโซดา

ผงฟู
1/2 ช้อนโต๊ะ

น้ำอุ่น หรือ
น้ำธรรมดา 10 ลิตร

แช่นาน 15 นาที
แล้วล้างด้วยน้ำสะอาด

ลดสารพิษ
ตกค้าง
90-95%

“อาหารส่งเสริม สุขภาพของไต”

ไต เป็นอวัยวะสำคัญที่ทำหน้าที่กำจัดของเสียออกจากร่างกาย ปกติไตจะทำหน้าที่อย่างคงที่ตั้งแต่ทารกจนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย เมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไปอัตราการกรองที่ไตจะลดลง และยังพบว่าโครงสร้างของไตมีการเปลี่ยนแปลงโดยเมื่ออายุเพิ่มขึ้นผนังหลอดเลือดจะหนาขึ้น ทำให้หลอดเลือดตีบแคบส่งผลทำให้ปริมาณเลือดที่มาเลี้ยงไตจะลดลง 1 % และเมื่ออายุ 70 ปี หน้าที่ไตจะลดลง 70 % หรือมากกว่า จะเห็นได้ว่าเมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไป ไตจะเสื่อมลงเรื่อย ๆ ดังนั้นประชากรที่มีอายุมากกว่า 30 ปี จึงถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อไตเสื่อม และเมื่ออายุมากกว่า 60 ปีจะมีความเสี่ยงเป็น 4 เท่าเมื่อเทียบกับบุคคลอายุน้อยกว่า 60 ปี

อย่างไรก็ตามการทำงานของไตหรืออัตราการกรองของเสียที่ลดลง ซึ่งมักเกิดขึ้นหลังอายุ 30 ปี ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1 ต่อปีนั้น ในคนทั่วไปก็สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดทดแทนไต เพราะการทำงานที่ลดลงตามธรรมชาตินั้นเป็นไปอย่างช้าๆ จนไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายโดยรวม โดยปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เกิดไตเสื่อมเร็วขึ้นที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ (1) ปัจจัยที่ปรับเปลี่ยนไม่ได้ เช่น อายุ เพศ กรรมพันธุ์ (2) ปัจจัยที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น การกินอาหารที่ไม่เหมาะสม การใช้จ่ายไม่ถูกต้อง สูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน เป็นต้น

แนวทางการดูแลไตให้แข็งแรง

✔️ **สร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีต่อประสิทธิภาพ** การทำงานของไต เช่น การควบคุมน้ำหนักตัว หลีกเลี่ยง การกลั่นปัสสาวะ ฝึกพฤติกรรม “ซิมก่อนปรง” ออกกำลังกายสม่ำเสมอ พักผ่อนให้เพียงพอ เป็นต้น

✔️ **ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอ** ถ้ามีการสูญเสียน้ำ หรือปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ไตจะพยายามดึงน้ำกลับเข้าสู่ ร่างกายมากขึ้น เลี่ยงการดื่มน้ำกระด้างหรือน้ำบาดาล ที่อาจทำให้เกิดนิ่วได้

✔️ **เลือกกินอาหารที่มีประโยชน์** ลดหรือเลี่ยง อาหารหวาน มัน เค็ม

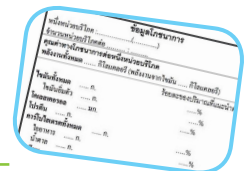
✔️ **เลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์** แอลกอฮอล์เป็นตัวเร่ง ให้ร่างกายขับน้ำออกจากร่างกายทำให้ไตทำงานเพิ่มขึ้น

✔️ **งดสูบบุหรี่** การสูบบุหรี่ทำให้ไตเสื่อมเร็วกว่าปกติ 1.2 เท่า

✔️ **อ่านฉลากโภชนาการทุกครั้ง** โดยดูปริมาณ โซเดียมและน้ำตาลในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

✔ สมุนไพรและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ควรอยู่ภายใต้คำแนะนำของแพทย์และมีการขึ้นทะเบียนที่ถูกต้อง ในกรณีที่ไม่ทราบแหล่งผลิตที่แน่ชัด อาจมีส่วนผสมของสารที่มีพิษต่อไตได้

✔ การใช้และกินยาให้ถูกวิธี โดยปรึกษาบุคลากรทางการแพทย์เสมอ เพราะการใช้ยาบางชนิด เช่น ยาต้านอักเสบชนิดไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAID) เป็นระยะเวลานาน จะทำให้เกิดยาสะสมที่ไต เนื่องจากการขับออกทางไตลดลง และยาต้านการอักเสบจะทำให้เลือดคั่งเกิดอาการบวม ทำให้เลือดไปเลี้ยงไตน้อยลงส่งผลต่อไตเสื่อม

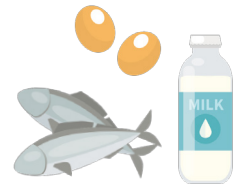
อาหารที่ส่งเสริมสุขภาพของไต

การกินอาหารที่มีประโยชน์เป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยไม่ให้ไตทำงานหนัก ลดการคั่งของเสียที่เกิดขึ้นในร่างกาย สามารถชะลอการเสื่อมของไตได้ ช่วยให้มีสุขภาพดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1 กินผักและผลไม้ หลากหลายสี เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ อย่างน้อย **400 กรัม** หรือ **5 ส่วนต่อวัน**

2 กินโปรตีนคุณภาพดี เช่น ปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน นม และผลิตภัณฑ์นม ในปริมาณที่เหมาะสม หากกินโปรตีนในปริมาณที่มากเกินไป จะเพิ่มการคั่งของไนโตรเจนในเลือด ทำให้ไตทำงานหนักและเสื่อมเร็ว

3 กินอาหารที่มีปริมาณโซเดียม (Na) อย่างพอเหมาะ (โซเดียมไม่เกิน 2,000 มิลลิกรัมต่อวัน)

โซเดียมเป็นแร่ธาตุธรรมชาติที่ร่างกายต้องการ ร่างกายไม่สามารถผลิตโซเดียมได้เอง จึงจำเป็นต้องได้รับจากอาหาร ร่างกายต้องการโซเดียมเพื่อช่วยรักษาความสมดุลของกรด-ด่าง และทำให้ระบบไหลเวียนของของเหลวภายในร่างกายเป็นปกติ แต่ในกรณีที่มีการบริโภคโซเดียมมากเกินไป ความต้องการจะเร่งภาวะเสื่อมของไต ทำให้เกิดภาวะโปรตีนอัลบูมินรั่วในปัสสาวะ รวมถึงเกิดพังผืดที่ไตอีกด้วย การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2 พบว่าประชาชนไทยที่มีอายุมากขึ้น มีการกินโซเดียมมากขึ้น ซึ่งผู้ที่มีอายุมากกว่า 70 ปี กินโซเดียมมากกว่าปริมาณความต้องการ 3.0-3.6 เท่า

วิธีการลดหรือควบคุมปริมาณการกินโซเดียมให้พอเหมาะ

▶ เลือกกินอาหารธรรมชาติ และควรปรุงอาหารด้วยเครื่องปรุงรสต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด ควรได้รับเกลือไม่เกิน 1 ช้อนชาต่อวัน หรือเทียบเท่ากับน้ำปลาไม่เกิน 4 ช้อนชาต่อวัน

▶ ลดหรือเลี่ยงการกินอาหารแปรรูป อาหารกึ่งสำเร็จรูป ขนมกรุบกรอบ อาหารกระป๋อง ขนมอบและเบเกอรี่

▶ ลดหรือเลี่ยงอาหารหมักดอง เต้าหู้ยี้ ไข่เค็ม ปลาเค็ม ปลาร้า ผักผลไม้ดอง

▶ ลดการกินอาหารที่มีน้ำจิ้ม เช่น สุกี้ ข้าวมันไก่ เป็นต้น

“อาหารเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน”

ระบบภูมิคุ้มกัน (Immune system) ในผู้สูงอายุ

ระบบภูมิคุ้มกันเป็นระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในผู้สูงอายุ ทั้งในด้านภูมิคุ้มกันที่มีมาแต่กำเนิด (innate immune system) และภูมิคุ้มกันที่มีการเปลี่ยนแปลงในภายหลัง (adaptive immune system) โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านที่ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานเซลล์ในระบบภูมิคุ้มกันเสื่อมถอยลง (immunosenescence) ส่งผลให้ร่างกายเจ็บป่วยจากการติดเชื้อได้ง่าย นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมักพบความเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกัน เช่น โรคภูมิคุ้มกันทำลายตัวเอง (autoimmune disease) โรคหัวใจและหลอดเลือด วัณโรค และงูสวัด เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การเสียชีวิตของผู้สูงอายุได้

อาหารเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน

1 ปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน นมและผลิตภัณฑ์ ถั่วเมล็ดแห้ง และผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นแหล่งของโปรตีนที่ส่วนประกอบสำคัญของระบบภูมิคุ้มกันช่วยสร้างเซลล์ภูมิคุ้มกันและสารภูมิคุ้มกันต่าง ๆ ในการป้องกันร่างกายและทำลายสารพิษ

2 น้ำมันตับปลา ตับสัตว์ เนื้อสัตว์ ไข่ นม ผักใบสีเขียวเข้ม ผักและผลไม้สีเหลืองหรือส้ม เช่น ตำลึง ผักบุ้ง แครอท ฟักทอง มันเทศเหลือง มะละกอสุก เป็นต้น เป็นแหล่งของวิตามินเอ ซึ่งเป็นวิตามินที่ละลายในไขมัน

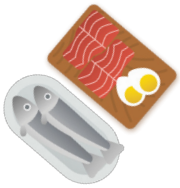

ส่งเสริมการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน ช่วยเรื่องการบำรุงรักษา การเจริญเติบโต และลักษณะเฉพาะของเซลล์ในเนื้อเยื่อต่างๆ

3 ผักและผลไม้ เช่น **ฝรั่ง มะขามป้อม มะขามเทศ มะละกอ พริกหวาน พริกหยวกสีแดง คื่นช่าย มะระขี้นก บรอกโคลี ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่** อุดมไปด้วยวิตามินซี ไบโอฟลาโวนอยด์และสารพฤกษเคมี มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ป้องกันการเสื่อมของเนื้อเยื่อและเซลล์ ช่วยการทำงานของเม็ดเลือดขาว และช่วยกระบวนการทำลายเชื้อโรค

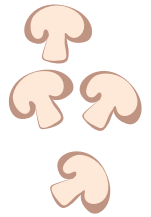

4 สมุนไพร ได้แก่ **ขิง ขมิ้นชัน** ช่วยต่อต้านการอักเสบ สารเคอร์คูมิน ที่อยู่ภายในขมิ้นชันช่วยเพิ่มปริมาณและกระตุ้นการทำงานของที-เซลล์

5 **ปลาตะเพียน ปลาหีบ ปลาไนล ปลาทูน่า** เป็นแหล่งของวิตามินดี ซึ่งเป็นวิตามินที่ละลายในไขมัน มีผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยมีกลไกในการ ลดการติดเชื้อของจุลินทรีย์

6 **เห็ด** นอกจากเป็นแหล่งของวิตามินดีแล้ว ยังมีสารพฤกษเคมีที่สำคัญ คือ สารเบต้ากลูแคน (beta-glucans) งานวิจัยพบว่าเห็ดเกือบทุกชนิดมีสารเบต้ากลูแคน ซึ่งมีฤทธิ์ปรับเสริมภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย ฤทธิ์ต้านการอักเสบ และฤทธิ์ต้านจุลชีพ (แบคทีเรีย ไวรัส)

7 **น้ำมันพืชต่าง ๆ เช่น น้ำมันจมูกข้าวสาลี น้ำมันรำข้าว น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันข้าวโพด** เป็นแหล่งของวิตามินอี ซึ่งเป็นวิตามินที่ละลายในไขมัน มีคุณสมบัติเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ทำหน้าที่ขจัดอนุมูลอิสระในร่างกายมนุษย์ มีบทบาทในกระบวนการต้านการอักเสบ ยับยั้ง การจับกันของเกล็ดเลือด และช่วยสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

8 เนื้อหมูไม่ติดมัน อกไก่ ไข่ไก่ บรอกโคลี ถั่วงอก

เป็นแหล่งของวิตามินบี 6 ซึ่งมีบทบาทสำคัญโดยทำหน้าที่เป็นโคเอนไซม์ของเอนไซม์ในปฏิกิริยาต่าง ๆ และยังเกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ช่วยสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ด้านการอักเสบ

9 เนื้อสัตว์และเครื่องในสัตว์ สัตว์น้ำเปลือกแข็งโดยเฉพาะ

หอยนางรม สัตว์ปีกและปลา เป็นแหล่งของสังกะสี ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานของร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต และระบบภูมิคุ้มกัน ควบคุมการทำงานของเอนไซม์ที่เป็นกลไกหลักในการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย

*อาหารที่ช่วยดูดซึมสังกะสี

- ▶ อาหารที่มีวิตามินเอมาก เช่น นม ไข่แดง ตับ ผักสีเขียวเข้ม สีเหลือง สีส้ม

*อาหารที่ขัดขวางการดูดซึมสังกะสี

- ▶ อาหารที่มีไฟเตทมาก เช่น ผักหวาน ผักตบชวา ถั่วต่างๆ มะละกอดิบ บรอกโคลี ยอดแค
- ▶ อาหารที่มีแทนนินมาก เช่น ชา ช็อกโกแลต ผักปวยเล้ง งา

10 อาหารทะเล เนื้อปลา ไข่ เนื้อสัตว์ และถั่วชนิดต่าง ๆ เป็นแหล่ง

ของซีลีเนียม ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ และช่วยในการนำสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น กลูตาไธโอน วิตามินซี วิตามินอี เป็นต้น กลับมาใช้งานได้อีก ทำให้การกำจัดอนุมูลอิสระ มีประสิทธิภาพ ชะลอการแก่ตายของเซลล์ตามธรรมชาติ

“อาหาร คลายเครียด”

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่น การเจ็บป่วย การเสื่อมของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เป็นต้น ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียด ความรู้สึกกดดัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุณค่าในตนเองลดลง ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและการดำเนินชีวิตประจำวัน

เมื่อเครียดเป็นเวลานาน จะทำให้ระบบการทำงานของฮอร์โมนไม่สมดุล เซลล์ประสาทฝ่อและลดจำนวนลง โดยเฉพาะในสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำและสติปัญญา รวมทั้งมีผลต่อการทำงานของระบบสารสื่อประสาทที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์และพฤติกรรม พบว่าความเครียดในระดับสูงมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกกินอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ เช่น การกินอาหารที่มีไขมัน อาหารรสหวาน หรืออาหารแปรรูปที่มากขึ้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับโรคหลอดเลือดหัวใจ โรคอ้วน และโรคมะเร็ง

การผ่อนคลายความเครียด ลดความวิตกกังวล

- ☑ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ และเข้านอน-ตื่นให้เป็นเวลา

- ☑ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ช่วยลดฮอร์โมนความเครียด และช่วยเรื่องการนอนหลับให้ดีขึ้น

- ☑ ทำกิจกรรมยามว่างที่ชื่นชอบ เพื่อคลายเครียด เช่น รดน้ำต้นไม้ อ่านหนังสือ ดูหนัง/ละคร ฟังเพลง ทำอาหาร เป็นต้น หรือสวดมนต์ นั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ

อาหารที่ช่วยคลายความเครียด และลดความวิตกกังวล

1 ขนมหังโกลรีย และข้าวไม่ขัดสี เช่น ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ

- เป็นแหล่งของคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนที่ดี ช่วยเพิ่มระดับของฮอร์โมนเซโรโทนินในสมอง ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ช่วยในการรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ และรักษาระดับน้ำตาลในเลือดให้เป็นปกติ

2 ปลาที่มีไขมันสูง เช่น ปลาซวาย ปลาตุ๊ก ปลาช่อน

ปลาจาระเม็ดขาว ปลากระพง ปลาทุบ ปลาแซลมอน ปลาทูน่า เป็นต้น

- เป็นแหล่งของโอเมก้า 3 มีผลต่อการหลั่งของสารซีโรโทนิน ทำให้ความรู้สึกผ่อนคลายและลดความวิตกกังวล ช่วยให้การนอนหลับดีขึ้น
- มีสารโคลีนที่ดีต่อระบบความจำ ในการช่วยส่งผ่านคลื่นสมอง

3 คาร์กช็อกโกแลต

- ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดให้ไปเลี้ยงสมองมากขึ้น จึงทำให้สามารถจดจำได้ดีขึ้น รวมถึงสมองจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินออกมา ส่งผลให้ระดับฮอร์โมนความเครียดลดลง

4 ชา เช่น ชาเขียวร้อน

- มีกรดอะมิโน L-theanine ช่วยเพิ่มคลื่นสมองอัลฟา ทำให้สงบผ่อนคลาย

5 กล้วยหอม

- ช่วยเพิ่มการหลั่งสารเซโรโทนิน ทำให้รู้สึกสงบผ่อนคลาย ลดระดับความเครียด ความกระวนกระวาย และอาการวิตกกังวล

6 ปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน นม

และสมอง

- เป็นแหล่งของวิตามินบี ช่วยในการทำงานของระบบประสาท

12 เทคนิค

“การจัดอาหารที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุ”

1

จัดอาหารให้ครบ 5 กลุ่ม คือ ข้าว-แป้ง ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ นมและผลิตภัณฑ์นม โดยจัดให้หลากหลายในปริมาณที่เหมาะสม

2

เลือกข้าวไม่ขัดสีเป็นหลัก สลับกับอาหารประเภทแป้ง เป็นบางมื้อ เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน วุ้นเส้น เป็นต้น

3

เลือกปลา ไข่ เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ถั่วเมล็ดแห้ง มาปรุงประกอบอาหารเป็นประจำ

4

จัดเมนูผัก ให้มีความหลากหลายสี และสลับชนิดกันไป

5

จัดผลไม้รสไม่หวานจัด วันละ 1-3 ส่วน (ผลไม้ 1 ส่วน ประมาณ 6-8 ชิ้นพอดีคำ)

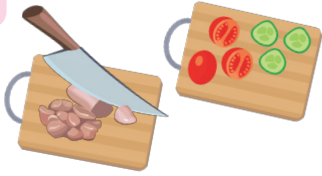
6

จัดนมรสจืด วันละ 1-2 แก้ว และจัดอาหารแหล่งแคลเซียม เช่น ปลาเล็กปลาน้อย เต้าหู้แข็ง

7

หั่นอาหารเป็นชิ้นขนาดเล็ก
ทำให้อ่อนนุ่มด้วยการต้ม นึ่ง ลวก
เพื่อง่ายต่อการเคี้ยวและย่อย

8

กรณีที่ยืนมือหลักได้ไม่เพียงพอ
อาจจัดให้กินครั้งละน้อย ๆ
แต่บ่อยครั้ง แบ่งเป็นมื้อย่อย ๆ
วันละ 5-6 มื้อ

9

ลดการปรุงอาหารรสจัด
หวาน มัน เค็ม ใช้สมุนไพร
ในการเพิ่มรสชาติ ลดหรือเลี่ยง
อาหารหมักดอง อาหารแปรรูป

10

ปรุงอาหารสุกใหม่ เน้นลวก ต้ม
นึ่ง อบ จัดเมนูผัดและแกงกะทิ
แต่พอควร เลี่ยงอาหารทอด

11

จัดให้ดื่มน้ำสะอาดวันละ 8 แก้ว
เลี่ยงเครื่องดื่มชา กาแฟ
ในช่วงเย็นถึงค่ำ

12

งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
เครื่องดื่มชูกำลัง

“ข้อปฏิบัติ เพื่อสุขภาพที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ”

กินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ

มีน้ำหนักและน้ำหนักตัวและรอบเอว

ตรวจสุขภาพประจำปี

ตรวจสุขภาพช่องปากทุก 6 เดือน

มีกิจกรรมทางกาย 150 นาทีต่อสัปดาห์

นอนหลับเพียงพอ 7-9 ชั่วโมง

หมั่นฝึกสมอง

เข้าสังคม พบปะพูดคุย

งดสูบบุหรี่ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

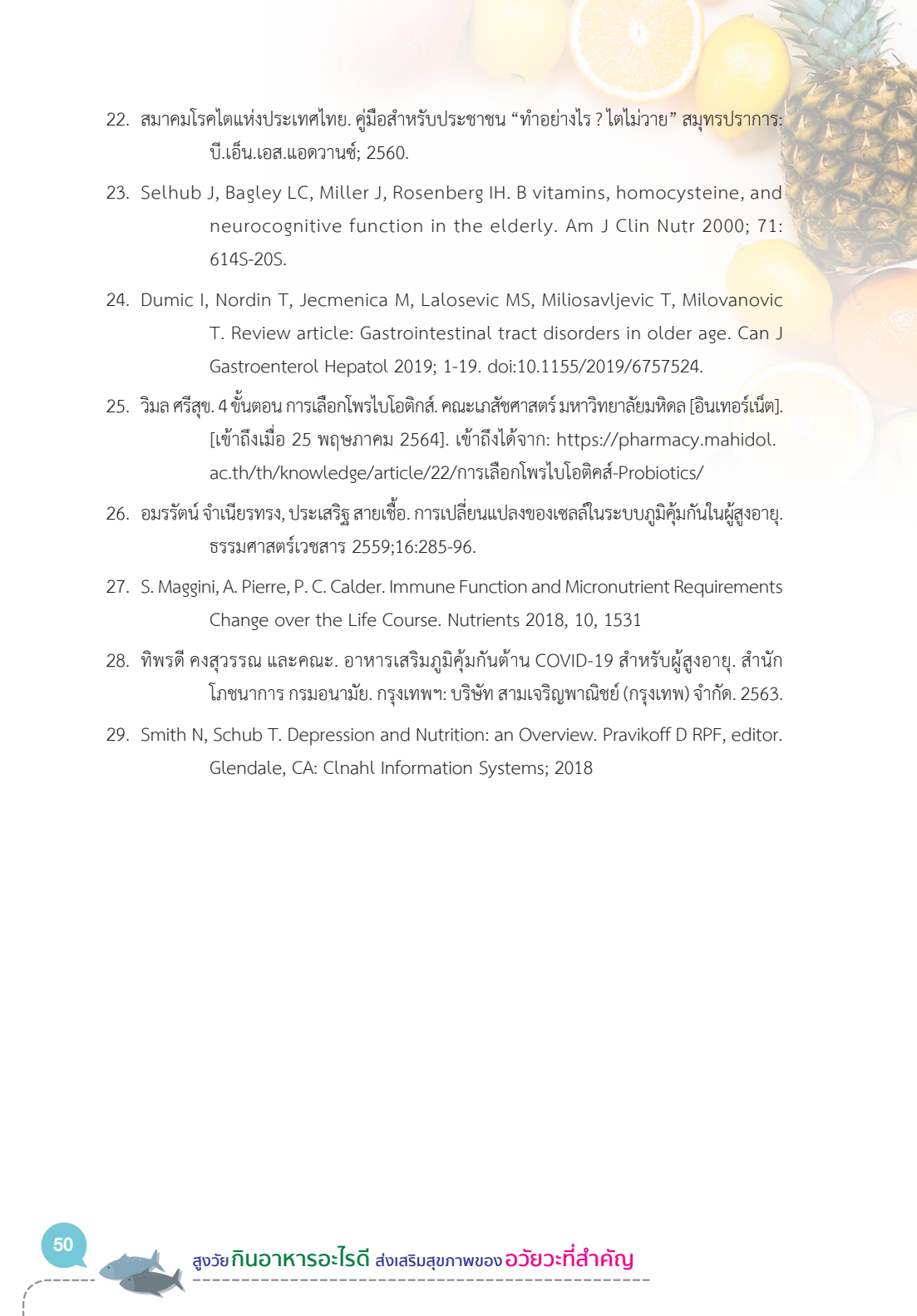
เอกสารอ้างอิง

1. ชวีศา แก้วอนันต์. โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2561;12:113.
2. เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. โรคสมองเสื่อม... ในผู้สูงอายุ [อินเทอร์เน็ต]. มีนาคม 2563 [เข้าถึงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก : http://healthyde.moph.go.th/view_article.php?id=711
3. สุดา วงศ์สวัสดิ์, รัตติกาล วาเพชร, ขจิตรัตน์ ขุนประเสริฐ. คู่มือความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2558
4. กรมกิจการผู้สูงอายุ. ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ “สุขภาพดี”. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2561
5. กรุณี ขวัญบุญจัน. อาหารชะลอความเสื่อมของดวงตา [แผ่นพับ]. กรุงเทพฯ: คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล
6. Khoo HE, Ng HS, Yap WS, Goh HJ, Yim HS. Nutrients for Prevention of Macular Degeneration and Eye-Related Diseases. Antioxidants 2019;8:85.
7. ดร.ภญ.วีณา นุกูลการ และธัญชนก ปักขาสุข, ภาควิชาเภสัชวินิจฉัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. โกจิเบอร์รี่ ผลไม้บำรุงสายตาและชะลอจอประสาทตาเสื่อม [อินเทอร์เน็ต]. มิถุนายน 2559 [เข้าถึงเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/324/โกจิเบอร์รี่-จอประสาทตาเสื่อม/>
8. โรงพยาบาลสมิติเวช. อาหารบำรุงสายตา ห่างไกลต่อกระจก [อินเทอร์เน็ต]. กุมภาพันธ์ 2562 [เข้าถึงเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.samitivejehospitals.com/th/article/detail/อาหาร-ต่อกระจก>
9. นิธิพัฒน์ เจริญกุล. การดูแลสุขภาพปอดในสถานการณ์การระบาดของเชื้อ COVID-19. ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. [อินเทอร์เน็ต]. พฤษภาคม 2563 [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2564] เข้าถึงได้จาก: https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=1425
10. ศูนย์การแพทย์ไทยและการแพทย์ผสมผสาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. อาหารบำรุงปอด 9 ชนิด การันตีสุขภาพปอดสุดพิถีพิถัน [อินเทอร์เน็ต]. เมษายน 2563 [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.thaihealth.or.th/blog/myblog/1014/ศูนย์การแพทย์ไทย%20 และการแพทย์ผสมผสาน/](https://www.thaihealth.or.th/blog/myblog/1014/ศูนย์การแพทย์ไทย%20และการแพทย์ผสมผสาน/)

11. Nazario B., (August 13, 2020). Best and Worst Foods for Lung Health [Online]. Available from: <https://www.webmd.com/lung/ss/slideshow-foods-lung-health> [May 19 2021].
12. Romieu I. Nutrition and lung health. Int J Tuberc Lung Dis. 2005 Apr;9(4):362-74.
13. วันทนีย์ เกียรติสินยศ และคณะ. คณะอนุกรรมการสังเคราะห์องค์ความรู้ ด้านอาหารและโภชนาการสำหรับผู้บริโภค. องค์ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการสำหรับทุกช่วงวัย. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2559.
14. คณะกรรมการจัดทำข้อกำหนดตราอาหารที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย. ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ.วี.โปรเกรสซีฟ, 2563.
15. โรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์. กินอยู่อย่างไรให้หัวใจแข็งแรง. แผนกโภชนาการ โรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์ มหาวิทยาลัยมหิดล. [อินเทอร์เน็ต]. 2563. [เข้าถึง เมื่อ 8 มิถุนายน 2564] เข้าถึงได้จาก: <https://www.siphphospital.com/th/news/article/share/how-to-strong-heart>
16. ปรียานุช แยม่วงษ์. กินถูกหลัก ช่วย "ตับ" แข็งแรง. ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 8 มิถุนายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/article/detail.asp?id=793>
17. ปณิตา ลิ้มปะวัฒน์นะ มัญจมาส มัญจางษ์. แนวเวชปฏิบัติสำหรับภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย. วารสารอายุรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2563, 6(2): 7-16.
18. วิโรจน์ กวินวงศ์โกวิท และคณะ. โรคข้อเข่าเสื่อม [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ภาควิชาออร์โธปิดิกส์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. [เข้าถึง เมื่อ 25 พฤษภาคม 2564] เข้าถึงได้จาก: https://med.mahidol.ac.th/ortho/sites/default/files/public/file/pdf/knee_book_0.pdf.
19. ชีระ วรณรัตน์ และคณะ. อาหารกับโรคกระดูกและข้อที่พบบ่อย. กรุงเทพฯ: จีรลสินทวงศ์การพิมพ์; 2559.
20. วิไลลักษณ์ ศรีสุระ และคณะ. ตำรับอาหารผู้สูงอายุมีปัญหาการเคี้ยว. กรุงเทพฯ: บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. 2562.
21. มณีรัตน์ จีรปภา. การชะลอไตเสื่อมจากวัยผู้ใหญ่ถึงวัยสูงอายุ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี นครราชสีมา 2557; 20: 5-16.

-
22. สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย. คู่มือสำหรับประชาชน “ทำอย่างไร? ไตไม่วาย” สมุทรปราการ: บี.เอ็น.เอส.แอดวานซ์; 2560.
  23. Selhub J, Bagley LC, Miller J, Rosenberg IH. B vitamins, homocysteine, and neurocognitive function in the elderly. *Am J Clin Nutr* 2000; 71: 614S-20S.
  24. Dunic I, Nordin T, Jecmenica M, Lalosevic MS, Milosavljevic T, Milovanovic T. Review article: Gastrointestinal tract disorders in older age. *Can J Gastroenterol Hepatol* 2019; 1-19. doi:10.1155/2019/6757524.
  25. วิมล ศรีสุข. 4 ขั้นตอน การเลือกโพรไบโอติกส์. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/22/การเลือกโพรไบโอติกส์-Probiotics/>
  26. อมรรัตน์ จำเนียรทรง, ประเสริฐ สายเชื้อ. การเปลี่ยนแปลงของเซลล์ในระบบภูมิคุ้มกันในผู้สูงอายุ. *จักษุศาสตร์เวชสาร* 2559;16:285-96.
  27. S. Maggini, A. Pierre, P. C. Calder. Immune Function and Micronutrient Requirements Change over the Life Course. *Nutrients* 2018, 10, 1531
  28. ทิพรดี คงสุวรรณ และคณะ. อาหารเสริมภูมิคุ้มกันต้าน COVID-19 สำหรับผู้สูงอายุ. สำนักโภชนาการ กรมอนามัย. กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. 2563.
  29. Smith N, Schub T. Depression and Nutrition: an Overview. Pravikoff D RPF, editor. Glendale, CA: Clnahl Information Systems; 2018

**กรมอนามัย
สำนักโภชนาการ**

สำนักโภชนาการ

หนังสือสูงวัยกินอาหารอะไรดี
ส่งเสริมสุขภาพ
ของอวัยวะที่สำคัญ

เอกสารเผยแพร่
โภชนาการผู้สูงอายุ

กลุ่มส่งเสริมโภชนาการผู้สูงอายุ สำนักโภชนาการ กรมอนามัย

<http://nutrition2.anamai.moph.go.th>